

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗЯХ

УДК 658.14/17:65.012.8

Проф. О.Б. Жихор, д-р екон. наук;

магістрант Д.М. Рогова – Харківський інститут банківської справи

Університету банківської справи НБУ

РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Удосконалено визначення поняття "фінансова безпека підприємства", що, на відміну від інших, дає змогу зрозуміти, що "фінансова безпека підприємства" – це здатність підприємства до вчасного виявлення та запобігання негативним впливам зовнішнього середовища, а також розроблення способів досягнення найвищого її стану. Обґрунтовано методичний підхід щодо визначення рівня фінансової безпеки підприємства на основі розрахунку кредитоспроможності боржника за допомогою Положення № 23 "Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями", розробленого Національним банком України від 25 січня 2012 р. та з врахуванням аналізу показників фінансового стану підприємства на прикладі ПАТ "Харківська бісквітна фабрика".

Ключові слова: підприємство, фінансова безпека підприємства, боржник, показники фінансової стійкості, фінансовий стан.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи питання фінансової безпеки підприємства набуває актуальності. Оскільки підприємства знаходяться в скрутному становищі і є слабо захищеним від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, то питання оцінки рівня фінансової безпеки підприємств України є актуальним сьогодні. Гарантування захищеності економічних інтересів України буде можливим лише за умов забезпечення належного рівня фінансової безпеки вітчизняних підприємств.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в удосконаленні оцінки рівня фінансової безпеки підприємства за допомогою положення № 23 Національного банку України та враховуючи основні показники фінансового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової безпеки підприємств досліджували такі науковці, як: І.А. Бланк, О.І. Барановський, О.І. Судакова, В.І. Мунтіян, Р.С. Папехін, Т.Б. Кузенко та багато інших. На жаль, серед відомих робіт лише незначна кількість тих, у яких розглянуто фінансову безпеку підприємства комплексно. Перешкодою на шляху комплексного забезпечення високого рівня фінансової безпеки будь-якого підприємства є відсутність єдиного, офіційно затвердженого підходу до визначення поняття "фінансової безпеки підприємства" та оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Метою дослідження є аналіз рівня фінансової безпеки ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" на основі Положення № 23, розробленого Національним банком України та з врахуванням показників фінансового стану підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час дослідження було розглянуто визначення поняття "фінансова безпека підприємства" в інтерпретації різних науковців (табл. 1).

Для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства необхідно проаналізувати фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства. Аналіз звітності підприємств показує, що проблема фінансової безпеки є актуальною для вітчизняних підприємств, адже третина з них працює збитково, для більшості з них характерні низька рентабельність операційної діяльності, значні обсяги дебіторської та кредиторської заборгованостей, брак чи відсутність власних оборотних коштів.

Отже, "фінансова безпека підприємства" – це здатність підприємства до вчасного виявлення та запобігання негативним впливам зовнішнього середовища, а також розроблення способів досягнення найвищого її стану.

Для забезпечення фінансової безпеки підприємству необхідно розпоряджатися залученими коштами (кошти, одержані в грошовій або в натуральній формі від різних учасників економічного процесу з метою отримання економічної вигоди внаслідок економічної діяльності суб'єкта господарювання) так, щоб у майбутньому не тільки забезпечити зворотність і збереження грошей, а й одержати додатковий прибуток і забезпечити ліквідність активів загалом [8].

Табл. 1. Визначення поняття "фінансова безпека підприємства"

Автор	Характеристика поняття
І.А. Бланк [3]	Кількісний і якісний детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенціальних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді.
О.І. Барановський [2]	Ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин, рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань.
О.І. Судакова [9]	Важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності й конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин.
В.І. Мунтіян [7]	Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, відображеного в оптимальних значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості правління, використання основних та обігових фондів підприємства, структури його капіталу, норм дивідендних виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку.
Р.С. Папехін [8]	Здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища.
Т.Б. Кузенко [6]	Стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень.

Залучений капітал підприємств є не тільки об'єктом дослідження обліку й аналізу, а й фінансової безпеки підприємства, оскільки в такому контексті закономірним є розширення екстенсивного шляху економічного розвитку і забезпечення фінансової безпеки підприємства як основи стійкості й стабільності суб'єкта господарювання. Сутність "загрози фінансової безпеки" може бути визначена як збиток, котрий визначає ступінь зниження фінансового потенціалу за визначений проміжок часу.

Таким чином, фінансова безпека має значну кількість індикаторів, за допомогою яких можна оцінити фінансову безпеку на підприємстві, але комплексної моделі оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства сьогодні немає. На основі кількісного оцінювання можна виділити рівні фінансової безпеки підприємства і дати їх інтерпретацію з позиції глобального інтересу підприємства – збереження його ринкової позиції. Виділення рівнів фінансової безпеки підприємства і їх інтерпретація залежать від інтенсивності конкуренції в галузі, де діє підприємство. Таке твердження базується на основі висновку: чим нижчий рівень конкуренції на ринку чи галузі, тим вищий рівень фінансової безпеки підприємства і, навпаки, чим вищий рівень конкуренції, тим нижчий рівень фінансової безпеки підприємства, оскільки для його підтримки необхідні значні інвестиції. Для підприємств, працюючих в умовах конкуренції, можна виділити такі види рівнів фінансової безпеки підприємства [2]:

- а) абсолютна фінансова стійкість та абсолютна фінансова безпека – підприємству достатньо власних оборотних засобів для функціонування;
- б) нормальна фінансова стійкість та нормальна фінансова безпека – підприємству практично достатньо власних оборотних засобів;
- в) нестійкий фінансовий стан і нестійкий рівень безпеки – підприємству недостатньо власних оборотних засобів, також воно залучає середньострокові та довгострокові позики і кредити;
- г) критичний фінансовий стан і критичний рівень безпеки – підприємство, окрім середньострокових та довгострокових позик і кредитів, залучає короткострокові;
- д) кризовий фінансовий стан і кризовий рівень безпеки – підприємство не може забезпечити фінансування своєї діяльності ані власними, ані залученими засобами.

Об'єктом дослідження обрано підприємство ПАТ "Харківська бісквітна фабрика". ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" входить до складу корпорації "Бісквіт-Шоколад" – один із найбільших в Україні виробників кондитерської продукції, який об'єднує підприємства, що забезпечують всі основні технологічні етапи виробництва – від заготівлі сировини до випуску готових виробів.

Компанія ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" посідає четверте місце в Україні за обсягами виробництва і реалізації продукції. Постачає кондитерські вироби більш ніж у 20 країн світу, питома вага експорту – близько 30 %. Система менеджменту якості на підприємствах корпорації відповідає сучасному міжнародному стандарту ISO 9001-2008 [10].

Для аналізу фінансової безпеки підприємства ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" розраховано кредитоспроможність боржника за положенням Національного банку України [1].

Розрахунок інтегрального показника боржника – юридичної особи – обирається залежно від виду його економічної діяльності, визначеного на підставі наданого ним розшифрування даних форми № 2 "Звіт про фінансові результати" (графа 035) або форм № 2-м (№ 2-мс) "Звіт про фінансові результати" (графа 030) річної фінансової звітності боржника – юридичної особи – за останній звітний період щодо структури доходів.

Розрахувавши коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, прибутковості та рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості, знайдено значення інтегрального показника:

$$2009 \text{ р. } Z=0,035 \times K_1+0,04 \times K_2+2,7 \times K_3+0,1 \times K_6+1,1 \times K_7+1,2 \times K_8+0,05 \times K_9-0,8 = 1,69$$

$$2010 \text{ р. } Z=0,035 \times K_1+0,04 \times K_2+2,7 \times K_3+0,1 \times K_6+1,1 \times K_7+1,2 \times K_8+0,05 \times K_9-0,8 = 1,74$$

$$2011 \text{ р. } Z=0,035 \times K_1+0,04 \times K_2+2,7 \times K_3+0,1 \times K_6+1,1 \times K_7+1,2 \times K_8+0,05 \times K_9-0,8 = 1,89$$

$$2012 \text{ р. } Z=0,035 \times K_1+0,04 \times K_2+2,7 \times K_3+0,1 \times K_6+1,1 \times K_7+1,2 \times K_8+0,05 \times K_9-0,8 = 1,84$$

Клас боржника – юридичної особи – визначається залежно від значення інтегрального показника з урахуванням величини підприємства (велике, середнє або мале).

ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" належить до 1 класу, адже інтегральні показники протягом 2009-2012 рр. були вищі, ніж 1,35, а це означає, що це підприємство є кредитоспроможним, і йому будуть видаватись кредити без зайвих проблем. Кредитна історія позичальника оцінюється як бездоганна. Своєчасне виконання зобов'язань за кредитними операціями: погашення основної суми боргу та процентів за ним відповідно до умов кредитної угоди. Фінансова діяльність і надалі проводитиметься на високому рівні.

Проаналізовано динаміку основних показників ліквідності (табл. 2).

Табл. 2. Основні показники ліквідності підприємства

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку	Значення показника		Відхилення
				2011 р.	2012 р.	
1	Коефіцієнт покриття	>1	ф.1 р.260/ ф.1 р.620	4,43	3,63	-0,79
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	ф.1(р.260-Σ(р.100-140))/ ф.1 р.620	2,61	2,30	-0,31
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0, збільш.	ф.1(р.220+230+240)/ ф.1 р.620	0,10	0,09	-0,02
4	Чистий оборотний капітал (тис. грн)	>0, збільш.	ф.1 (р.260 – р.620)	216499,00	245286,00	28787,00

З наведених розрахунків показників ліквідності підприємства можна зробити висновок, що в ліквідності підприємства ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" сталися негативні зміни. Коефіцієнт покриття дещо зменшився у 2012 р., порівняно з 2011 р., але коефіцієнт більший за одиницю, що свідчить про те, що на підприємстві досить ліквідних активів та притриманих до них коштів для погашення поточних пасивів.

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, то він також знаходиться в межах нормативного. Отже, підприємство зможе у встановлений термін розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями за умови своєчасного повернення розрахунків з дебіторами. Зважаючи на коефіцієнт абсолютної ліквід-

ності, підприємство не здатне погасити свої короткострокові зобов'язання за рахунок високоліквідних активів. Для оцінки платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства використовують відповідні показники (табл. 3).

Табл. 3. Показники платоспроможності (фінансової стійкості)

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку	Значення показника		Відхилення
				2011 р.	2012 р.	
1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	$\phi.1 \text{ p.380} / \phi.1 \text{ p.640}$	0,86	0,85	-0,01
2	Коефіцієнт фінансування	<1, зменш.	$\phi.1(\text{p.430}+\text{480}+\text{620}+\text{630})/\phi.1 \text{ p.380}$	0,17	0,18	0,01
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620})/\phi.1 \text{ p.260}$	0,77	0,72	-0,05
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0, збільш.	$\phi.1 (\text{p.260} - \text{p.620})/\phi.1 \text{ p.380}$	0,51	0,46	-0,05

Проаналізувавши показники платоспроможності підприємства ПАТ "Харківська бісквітна фабрика", можна зазначити, що підприємство є фінансово стійким, хоча коефіцієнт платоспроможності і зменшився у 2012 р., порівняно з 2011 р., але він знаходиться в межах нормативного значення. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами також зменшився, але це не значно вплинуло на і до того високий коефіцієнт, що свідчить про непоганий фінансовий стан підприємства і його спроможність проводити незалежну фінансову політику.

Для оцінки ділової активності підприємства розраховуються показники (табл. 4). Зменшення значення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості свідчить про те, що протягом 2012 р. збільшилась кількість покупок у кредит.

Табл. 4. Показники ділової активності підприємства

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку	Значення показника		Відхилення
				2011 р.	2012 р.	
1	Коефіцієнт оборотності активів	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035}/\phi.1(\text{p.280}(\text{гр.3})+\text{p.280}(\text{гр.4}))/2$	2,00	1,57	-0,43
2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\Sigma(\text{p.520}-\text{p.600}) \text{ гр.3} + \Sigma(\text{p.520}-\text{p.600}) \text{ гр.4})/2$	18,38	14,60	-3,78
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035} / \phi.1(\Sigma(\text{p.150}-\text{p.210}) \text{ гр.3} + \Sigma(\text{p.150}-\text{p.210}) \text{ гр.4})/2$	2,29	2,02	-0,27
4	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	зменш.	трив.періоду/ к-т 4.3	160	181	21
5	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	зменш.	трив.періоду/ к-т 4.2	20	25	5
6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільш.	$\phi.2 \text{ p.040}/\phi.1(\Sigma(\text{p.100}-\text{p.140}) \text{ гр.3} + \Sigma(\text{p.100}-\text{p.140}) \text{ гр.4})/2$	5,64	4,27	-1,37
7	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035}/\phi.1(\text{p.031}(\text{гр.3})+\text{p.031}(\text{гр.4}))/2$	4,55	2,33	-2,22
8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільш.	$\phi.2 \text{ p.035}/\phi.1(\text{p.380}(\text{гр.3})+\text{p.380}(\text{гр.4}))/2$	2,40	1,84	-0,56

Стосовно коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, то переважно чим вищий цей показник, тим краще, тому що підприємство швидше одержує оплату по рахунках. Однак надання покупцям товарного кредиту є одним з інструментів стимулювання збуту, тому важливо знайти оптимальну тривалість кредитного періоду.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів відображає кількість оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період. Зниження цього показника свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію. Коефіцієнт оборотності основних засобів знизився у 2012 р., що свідчить про неефективність використання основних засобів підприємства. Коефіцієнт оборотності власного капіталу також знизився, що вказує на те, що власний капітал підприємства використовується неефективно. Для аналізу рентабельності підприємства розраховуються показники (табл. 5).

Табл. 5. Показники рентабельності підприємства

№ з/п	Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку	Значення показника		Відхилення
				2011 р.	2012 р.	
1	Коефіцієнт рентабельності активів	>0, збільш.	$\phi.2 \text{ p.220} \text{ або } \phi.225 / \phi.1(\text{p.280}(\text{гр.3})+\text{p.280}(\text{гр.4}))/2$	0,10	0,12	0,02
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0, збільш.	$\phi.2 \text{ p.220} \text{ або } \phi.225 / \phi.1(\text{p.380}(\text{гр.3})+\text{p.380}(\text{гр.4}))/2$	0,11	0,14	0,02
3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0, збільш.	$\phi.2 \text{ p.220} \text{ або } \phi.225 / \phi.2 \text{ p.035}$	0,06	0,06	0,00
4	Коефіцієнт рентабельності продукції	>0, збільш.	$\phi.2 (\text{p.100} \text{ (або } \text{p.105})+090-060) / \phi.2 (\text{p.040}+070+080)$	0,09	0,16	0,07

Отже, підприємство отримує 0,12 грн прибутку в розрахунку на одну гривню капіталу власників, виходячи з коефіцієнта рентабельності власного капіталу.

Щодо коефіцієнта рентабельності активів, то підприємство не досить раціонально використовує свої активи, адже показник знаходиться на низькому рівні, хоча і спостерігається тенденція до покращення. Стосовно коефіцієнта рентабельності діяльності, то незмінне значення цього показника свідчить про однакову ефективність господарської діяльності підприємства як у 2011 р., так і в 2012 р.

Висновки. Таким чином, аналіз фінансового стану підприємства дає якісну та кількісну інформацію про його діяльність, яка необхідна для багатьох суб'єктів ринку [5].

Проаналізувавши фінансовий стан ПАТ "Харківська бісквітна фабрика" за допомогою коефіцієнтного аналізу та розрахунку кредитоспроможності боржника, можна зробити висновок, що значення залишаються в межах нормативних значень, підприємство має позитивний фінансовий стан і як наслідок –високий рівень фінансової безпеки.

Література

1. Положення Національного банку України "Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими опе-

раціями" від 25 січня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

2. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія. Ін-т економічного прогнозування / О.І. Барановський. – К. : Вид-во "Фенікс". – 2004. – 338 с.

3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. / И.А. Бланк. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – К. : Изд-во "Эльга", "Ника-Центр". – 2004. – 776 с.

4. Гевлич Л.Л. Стратегічна діагностика підприємства : монографія / Л.Л. Гевлич. – Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2007. – 199 с.

5. Задоа А.О. Міжнародні стратегії економічного розвитку : навч. посібн. / А.О. Задоа, В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня / за заг. ред. А.О. Задої. – Д. : Вид-во ДУЕП, 2006. – 252 с.

6. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б. Кузенко // Бизнес-Информ. – 2007. – № 12 (1). – С. 27-29.

7. Мунтян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтян. – К. : Вид-во КВІЦ. – 1999. – 464 с.

8. Папехин Р.С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий. / Р.С. Папехин. – Волгоград : Волгоградское научное изд-во, 2007. – 16 с.

9. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.

10. Фінансова звітність ПАТ "Харківська бісквітна фабрика. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://smida.gov.ua/>

11. Киров А.В. Финансовая безопасность как условие финансовой устойчивости фирмы / А.В. Киров // Финансовый вестник: финансы, налоги, страхование, бухгалтерский учет. – 2013. – № 6. – С. 23-27.

12. Коробов В.В. Финансовая безопасность в системе государственного финансового контроля : дис. ... канд. экон. наук / Ивановский государственный химико-технологический университет. – Иваново, 2012. – 133 с.

13. Парфенова Т.А. Финансовая безопасность предприятия: системный подход // Консультант. – 2010. – № 15. – С. 14-18.

14. Гаврилук Т.Ю. Финансовые риски в системе управления финансовой безопасностью предприятия / Т.Ю. Гаврилук // Молодой ученый. – 2013. – № 3. – С. 204-207.

Жихор О.Б., Рогова Д.М. Урвень фінансової безпеки підприємства

Усовершенствовано определение понятия "финансовая безопасность предприятия", что, в отличие от других, позволяет понять, что "финансовая безопасность предприятия" – это способность предприятия к своевременному выявлению и предотвращению негативных воздействий внешней среды, а также разработка способов достижения наивысшего состояния финансовой безопасности. Обоснован методический подход к определению уровня финансовой безопасности предприятия на основе расчета кредитоспособности должника с помощью Положения №23 "О порядке формирования и использования банками Украины резервов для возмещения возможных потерь по активным банковским операциям", разработанного Национальным банком Украины от 25 января 2012 г. и с учетом анализа показателей состояния предприятия на примере ПАО "Харьковская бисквитная фабрика".

Ключевые слова: предприятие, финансовая безопасность предприятия, должник, показатели финансовой устойчивости, финансовое состояние.

Zhykhor O.B., Rohova D.M. The Degree of Company's Financial Safety

The definition of "company's financial safety" is improved. It unlike others allows us to understand that company's financial safety is a company's ability to till timely detection and prevention negative action of an external environment, as well as a development ways to achieve the highest state of financial security. Methodical approach to determining the level of company's financial safety is justified. This approach is based on the calculation using the creditworthiness of the debtor Regulation "On the formation and use of Ukrainian banks reserves to offset possible losses from active banking operations" developed by the National Bank of Ukraine on January 25, 2012 N 23 and taking into account the analysis of company's financial condition indicators on the example of PJSC "Kharkiv Biscuit Factory".

Key words: enterprise, company's financial safety, debtor, indicators of financial stability, financial condition.

УДК 338.246.87+005.334

Доц. І.Б. Хома, д-р екон. наук;

магістр М.І. Данилюк – НУ "Львівська політехніка"

УТОЧНЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СИСТЕМІ БЕЗПЕЧНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто проблему, яка на сьогодні є однією з найважливіших проблем, які виникають у діяльності підприємств будь-якої сфери, а саме управління ризиками в системі безпечного функціонування суб'єкта господарювання, вирішення якої дасть змогу підприємствам стабільно розвиватися або "втримати" стабільними показники своєї фінансової діяльності в ризикованих ситуаціях. Розкрито сутність поняття "ризик" та "управління ризиком". Представлено класифікацію внутрішніх ризиків, які найчастіше виникають на підприємстві, запропоновано систему управління ними та низку заходів, які допоможуть суб'єктам господарювання безпечно функціонувати в умовах ризику, зокрема із рекомендованими механізмами їх нейтралізації. Представлений приклад підтверджує вразливість вітчизняних підприємств до негативного впливу ризиків, а також наслідки, до яких вони призводять.

Ключові слова: ризик, управління ризиками, класифікація ризиків, система безпечного функціонування підприємства, система управління ризиками, внутрішній механізм нейтралізації ризиків.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку при непростих ринкових відносинах, нестабільній економіці та посиленій конкуренції виникають нові вимоги щодо рівня управління ризиками в системі безпечного функціонування підприємства, що опирається саме на аналіз ризиків, їх класифікацію та пошук інструментів для їх нейтралізації, за допомогою яких можна було б впливати як на них, так і на діяльність підприємства загалом. У будь-якій сфері діяльності та на окремому підприємстві існують ризики та відповідно своя специфіка управління ними. На сьогодні постає проблема щодо підходів управління ризиками для безпечного функціонування підприємства, а саме щодо їх уточнення, адже кожне підприємство у своїй діяльності стикається з ризиковими ситуаціями та відповідно шукає можливості та шляхи їх усунення.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання про необхідність управління ризиками на підприємствах досліджують такі науковці, як О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак [6], Г.О. Партин, Н.Є. Селюченко [10], А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк [4], Л.І. Донець [2], С.М. Ілляшенко [5], В.В. Лук'янова [8], А.В. Кравченко, А.О. Старостіна [12], В.В. Вітлінський [1], О.М. Скібіцький [9] та інші. Також видано безліч періодичних видань, в яких висвітлено аспекти щодо побудови системи управління ризиками. Але перш ніж перейти до розкриття сутності поняття "управління ризиками", варто звернути увагу на сам термін "ризик".

Термін "ризик", як і кожне поняття, має свою історію виникнення. Якщо перекладати цей термін з різних мов, то можна побачити, що це слово несе в собі і свою суть. Так, наприклад, в англійській мові слово "risk" означає "небезпека"; з італійської "risikare" – це загроза; у грецькій мові "ridsikon" – скеля, круча; у французькій "risdoe" означає ризикувати, загрожувати; у латинській мові "risicare" перекладається як зважитися або ж наважитися [7].

Проте для прийняття правильних управлінських рішень для ефективного керування підприємством та для мінімізації втрат недостатньо знати лише переклад цього терміна, потрібно вміти здійснювати правильно такий процес, як